

Onsdagen den 11 oktober

Kl. 10.00

Miljöskyddslagen
m. m.

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 3 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs men bordlades åter

Justitiekottets betänkanden 1978/79:1 och 2

Lagutskottets betänkanden 1978/79:1 och 2

Socialutskottets betänkanden 1978/79:6 och 7

§ 3 Miljöskyddslagen m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande 1978/79:1 med anledning av motioner om miljöskyddslagen m. m.

I detta betänkande behandlades motionerna

1977/78:475 av Magnus Persson m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om yttrandetiderna över koncessionsnämndens ärenden,

1977/78:593 av Maj-Lis Landberg (s) och Margit Sandéhn (s), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde förslag om en väsentlig ökning av preskriptionstidens längd i miljöskyddslagen,

1977/78:791 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga (yrkande 9) hemställdes att riksdagen beslutade att hos regeringen begära, att de krav i fråga om kemiskt avfall som i övrigt redovisades i motionen behandlades i samband med översynen av miljöskyddslagen,

1977/78:793 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits

1. att riksdagen hos regeringen begärde omarbetning och förslag beträffande miljöskyddslagen så att ekologiska aspekter bättre beaktades och så att den styrde beslutsfattarna i en objektiv beslutsprocess,

2. att riksdagen uttalade att de i motionen anförda synpunkterna borde läggas till grund för arbetet i utredningen rörande riktlinjer för den framtida naturresurs- och miljöpolitiken,

1977/78:1008 av Ingrid Sundberg m. fl. (m), vari hemställdes att riksdagen av regeringen begärde utredning och förslag om hur den enskildes rätt bättre skulle kunna tryggas i de fall han eller hans verksamhet drabbats av skador orsakade av miljöfarliga ämnen, och

1977/78:1274 av Olof Palme m. fl. (s), vari föreslagits att riksdagen hemställde att regeringen gav berörda myndigheter i uppdrag att utforma förslag till bestämmelser för avgiftsfinansiering av kostnaderna för tillstånds-

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

givning och kontroll av sådan miljöfarlig verksamhet som omfattades av miljöskyddslagens bestämmelser.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av
 - a. motionen 1977/78:475,
 - b. motionen 1977/78:593,
 - c. motionen 1977/78:791, yrkande 9 och
 - d. motionen 1977/78:1008 till miljöskyddsutredningen,
2. lämna motionen 1977/78:1274 utan åtgärd,
3. som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om överlämnande av motionen 1977/78:793 till naturresurs- och miljöutredningen.

Reservation hade avgivits av Svante Lundkvist, Sven Lindberg, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Ove Karlsson och Wivi-Anne Radesjö (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört med anledning av motionen 1977/78:1274.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! I det här utskottsbetänkandet behandlas ett antal motioner som har anknytning till miljöskyddslagstiftningen. Det gäller bl. a. yrkanden som har ställts i de socialdemokratiska partimotionerna 791 och 1274.

I motionen 791 har vi redovisat vår allmänna syn på miljöfrågorna och deras stora betydelse för utvecklingen mot ett bättre samhälle. Vi har framställt en rad konkreta förslag, som nära nog samtliga avslogs under vårsessionen av den borgerliga majoriteten i kammaren. Nu gäller det ett yrkande i anslutning till reglerna om straffrättsligt och ekonomiskt ansvar enligt miljöskyddslagen.

Vi föreslår i motionen 791 att miljöskyddsutredningen får i uppgift att se över skadestandsfrågorna. Givetvis skall man i första hand förebygga skaderisker genom skärpt lagstiftning och strängare krav på företagen. Men om skada likväl uppkommer bör den ersättas av den som vållar skadan. Om detta av något skäl inte kan ske bör industrin som helhet enligt vår mening stå ansvarig. Vi kan tänka oss någon form av fond, som byggs upp genom avgifter från företag som i sin produktion hanterar vissa angivna ämnen. Medel ur denna fond bör sedan ersätta skada som verksamheten vållar.

Vi anser också att preskriptionstiden för brott mot gällande lagstiftning är för kort. Den måste förlängas – fallet BT Kemi i Teckomatorp bevisar nödvändigheten härav.

Vidare bör straffsatserna skärpas och en obligatorisk skyldighet för kontrollmyndighet att polisanmäla miljöbrott införas.

Utskottet har enats om att uttala stor förståelse för dessa våra krav på

föbättrade möjligheter att kontrollera miljöfarlig verksamhet och vill med denna positiva inställning överlämna vårt yrkande till miljöskyddsutredningen. Vi noterar detta med tillfredsställelse.

I den andra partimotionen, 1274, yrkar vi att kostnaderna för den tillståndsgivning och den kontroll som är förknippade med miljöfarlig verksamhet skall bestridas av den som söker tillstånd och den som bedriver sådan verksamhet. Det är betydande kostnader som samhället åsamkas i detta sammanhang. Vi anser att den ordning vi föreslår är synnerligen skälig. Det bör inte vara skattebetalarna som skall bära dessa kostnader.

Vi vill att riksdagen i anledning av vår motion skall ge regeringen till känna sin principiella inställning i denna fråga. Detta vårt krav har utskottets majoritet avvisat, och därför yrkar jag på denna punkt bifall till reservationen. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det finns en rad skäl till att man måste skärpa skyddet av miljön. Den nu härskande miljösynen är i grunden felaktig. Den går i praktiken ut på att miljöskyddet i stort sett bara är till för att avvärja skadliga följder av olika ekonomiska verksamheter. Däremot skall inte miljöskyddet styra eller ligga till grund för ekonomin som sådan. Ekonomin får alltså inte vara miljövänlig, vilket vore det naturliga. Det är detta förhållande som är grunden till miljökrisen.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motionen 793 att miljöskyddet skall få denna grundläggande betydelse, att det skall ställa krav på ekonomin själv. All produktion bör utgå från ett ekologiskt synsätt. Ekologi är ju läran om allt levandes inbördes beroende och balans. På en produktion som är ekologiskt inriktad måste man då ställa tre krav. Den skall kunna ta hand om sina egna föroreningar och oskadliggöra dem, den skall inte rubba de ekologiska kretsloppen och den skall inte äta upp framtidens tillgångar. Den kapitalistiska produktionen i dagens Sverige bryter mot alla dessa tre principer.

Det är därför inte nog med lagar som begränsar förekomsten av giftiga ämnen och annan påverkan. En ekonomi byggd på privat vinst kan aldrig bli ekologisk. Den när sig själv på att förstöra det som Karl Marx kallade all rikedomens urkälla – naturen och arbetaren. Vinstekonomin slår ständigt ut fler och fler arbetare. Den minskar därmed själv den bas – arbetskraften – ur vilken den kan utvinna sin vinst. Detta försöker ekonomin kompensera. Det kan bl. a. ske genom att man kastar in ständigt nya naturtillgångar i produktionen. Det kan också ske genom att man släpper ut föroreningar för att minska kostnader eller genom att man sprider gifter för att pressa av naturen större och mer ensidig produktion.

Det är en av arbetarrörelsens viktigaste uppgifter att försvara miljön, för det är de breda folklagren som alltid lider mest av att miljö och natur förstörs. Det är deras stadsdelar som drabbas av trafikbuller och överexploatering. Det är deras allemansrätt som hotas av giftbesprutningarna i skogen. Det är deras möjlighet till stimulans och rekreation som går förlorad, när landskap och skönhetsvärden skadas. Det blir deras barn som i framtiden får ta följderna av

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

dagens misshushållning.

Miljökampen är därför en naturlig del av de arbetandes klasskamp. Det finns ingen motsättning mellan miljörelsen och arbetarrörelsen.

Men det finns ett synsätt som kan hota denna viktiga enhet. Om de som politiskt leder arbetarrörelsen accepterar det privata kapitalet och accepterar dess sätt att producera, då låser de sig lätt i en ställning som kommer i konflikt med en framsynt miljösyn. Man tvingas ju då ställa upp på en ekonomi med t. ex. hög och ständigt ökad användning av olja och kärnkraft. Man offerar älvsystem. Man ser mellan fingrarna med giftspridning. Man kräver mer kalhugning i skogen. Allt sker med den förmenta motiveringen att detta skapar arbete.

Vi menar att detta synsätt är en fara för arbetarrörelsen och en hjälp åt bolagens utnyttjande av landet.

Det är fel att inge människorna tron att skärpt utnyttjande av naturen skulle skapa mer arbete. Det är fel att inge dem tron att starkare miljöskydd skulle betyda mindre arbete. Det är – åtminstone i de flesta fall – tvärtom. Hårdare utnyttjande skärper också utslagningen av arbetare. Kapitalismen blir inte mindre kapitalistisk och dess inneboende tendens att skapa arbetslöshet blir inte mindre av att den får lov att äta upp mer resurser, att förstöra ännu mer natur. Både nuets och framtidens arbetsmöjligheter hotas tvärtom härav.

Arbete åt alla kan skapas genom att man upphäver den privata vinsten som drivkraft i produktionen. Arbete åt alla kan skapas genom en ny typ av framtida teknik och industrialisering, genom att man minskar det stora inslag av tung industri som är så typiskt för Sverige och som leder till stor energiåtgång och jämförelsevis få arbetstillfällen.

Lätt förädlingsindustri, högt utvecklad och förfinad teknik, sammansättningsindustri, industrier som gör komplicerade system – detta är grunden för en industriell produktion som är i samklang med miljön. Den ger liten miljöpåverkan, och den förbrukar litet vatten och råvara och relativt små mängder energi. Den ger samtidigt många relativt bra och relativt renliga arbeten. Det blir också arbeten som bättre kan tillgodose mänskliga behov, eftersom en ekonomi som är grundad på verkliga mänskliga behov aldrig behöver samma slöseri som en ekonomi grundad på privat och kortsiktig vinst. Detta är en ekologisk ekonomi, en ekologisk linje i den tekniska och industriella utvecklingen. Miljölagstiftningen måste stödja uppbyggnaden av en sådan ekonomi och bekämpa vinstens och slöseriets ekonomi.

1973 års miljöskyddslag var ett betydelsefullt framsteg. Och det är symboliskt att när det verkligen handlade om ett rejält framsteg, då var det faktiskt de båda arbetarpartierna som med sin majoritet i riksdagen drev igenom lagen. När det verkligen gällde att skärpa miljöskyddet mot utsugarna, då var det borgerliga miljöintresset bortblåst.

I två viktiga avseenden är 1973 års miljöskyddslag unik. Det är den enda lag i sitt slag som inte medger att miljöskyddet får avvägas mot ekonomiska fördelar, och det är den enda lag som fordrar s. k. omvänd bevisföring, dvs. att en grundad misstanke om ett ämnes skadlighet är skäl nog att förbjuda det

och att det åligger giftproducenter och gifthanvändare att motbevisa misstanken. Det är avslöjande nog att exempelvis centern, som så gärna vill posera som ett miljöparti, gick emot lagen just på dessa viktiga punkter. Riksdagscentern och de ledande centerpolitikerna valde bolagens linje och svek de många ärliga centerpartister som arbetar i miljörörelsen.

1973 års miljöskyddslag är ett lärorikt exempel också i många andra stycken. Den visar oss nämligen hur det ofta går med en bra lag, när den skall tillämpas under dåliga maktförhållanden. Är det något som är typiskt för den praktiska verkligheten på miljöområdet i dag, så är det ju hur grovt denna lag saboteras ute på fältet. Lagstiftarnas uttalade avsikter och riktlinjer kringgås. Lagens verkan urholkas. Bolagen och profitörerna tar igen vad de förlorade den gången lagen antogs i riksdagen. Och det är ofta de offentliga myndigheterna, de som fått riksdagens uppdrag att vaka över lagen, som hjälper dem.

Låt mig ge några få exempel på denna undergrävande praxis, detta sabotage mot riksdagen.

Regeringsrätten har i ett ärende fastställt att giftbesprutning med fenoxisyror inte får ske inom 200 m från vattentäkt. Ändå besprutas gång på gång skiften som ligger i omedelbar anslutning till vattentäkter och kommunala badplatser. När detta anmäls för tillsynsmyndigheterna, som alltså har fått riksdagens uppgift att vaka över lagens efterlevnad, lämnar dessa saken utan åtgärd. Bolagen får sin vilja igenom.

Ett annat exempel. Efter förbudet 1977 mot det farliga giftämnet 2,4,5-T upptäcktes fall av besprutning med detta ämne. Man besprutade alltså i trots av det uppmärksammade förbudet. När saken anmäldes, underläts åtal med hänvisning till att de som sprutade påstods inte känna till förbudet. Då var det ändå ett förbud som föregåtts av den fruktansvärda Sevesokatastrofen i Italien. Men herr länsåklagaren och bolagen var rörande överens.

I den ena broschyren efter den andra utmålades före 1977 preparatet 2,4,5-T som ofarligt. I ett särskilt pressmeddelande gav naturvårdsverket publicitet åt åsikten hos en enhällig produktkontrollnämnd, som förklarade att "en rad uppgifter om skador på människor har noggrant undersökts och visat sig vara utan grund. Några särskilda åtgärder från vår sida ifråga om fenoxisyror är därför inte aktuella." För detta yttrande stod bl. a. två generaldirektörer. Och bolagen hade kunnat känna sig lugna med tanke på generaldirektörernas följsamhet, om inte den italienska katastrofen hade inträffat. Tvärsäkerheten om preparatets ofarlighet var därmed avslöjad. Inte ens bolagens makt kunde nu anständigtvis få hindra förbud mot ett ämne som tidigare utmålats som ofarligt även av tillsynsmyndigheterna.

Enligt miljöskyddslagen skall grundad misstanke föranleda förbud. En misstanke skall konkret motbevisas för att det misstänkta ämnet skall kunna tillåtas. Denna centrala princip i lagen tillämpas i praktiken inte. Den har upphävts av bolagen själva, av naturvårdsverk och av produktkontrollnämnd. T. o. m. preparat som över huvud taget aldrig undersökts har nyligen tillåtits. Det gäller preparat som varit berörda av den s. k. Bio-Test-skandalen, dvs. som utsatts för korrumperade tester av ett utländskt bolag som varit i

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

giftproducenternas egen tjänst.

Herr talman! Jag avser att i en särskild interpellation framöver, då vi fått en regering som vi kan rikta interpellationer till – det vilar ju nu i högre maktens hand när vi får en sådan regering, men någon gång skall jag väl få tillfälle att göra det – mer i detalj gå in på det omfattande undergrävande av lagens bokstav och anda som bedrivs här i landet av privatekonomiska intressen och av tillsynsmyndigheter. Det anförda må därför räcka som exempel i detta sammanhang. Det understryker vikten av att lagstiftningen både i sin form och i sin praxis kraftigt skärps. Det understryker behovet av vaksamhet mot de ekonomiska maktgruppernas mygel och sabotage. Det understryker slutligen att miljölagstiftningen allmänt måste skärpas och – som vpk här föreslår – bringas i samklang med en ledande ekologisk syn på all ekonomi och produktion.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 793.

OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Vi har på sista tiden nära nog till leda matats med tekniska detaljer om hur kärnkraftens problem, speciellt avfallsfrågan, skall lösas. Vi kommer förmodligen att få dras med den diskussionen mycket lång tid, antagligen hela livstiden för många, kanske de flesta av oss. Det är ju inte alls säkert, eller på något sätt bevisat, att problemet går att lösa. Vissa grupper och intressen påstår emellertid att det är möjligt, ja, t. o. m. att det redan är löst nära nog till 100 %. Jag och många med mig tror det inte.

Jag tänker i det här sammanhanget inte ge mig in på några som helst tekniska resonemang och argument för eller emot den ena eller den andra uppfattningen. Det hör inte hemma i den här debatten utan det får vi återkomma till i andra sammanhang. Avsikten med den vpk-motion som behandlas här har inte heller varit att ta upp detaljerade resonemang av den sorten. Vad vi har velat framhålla med vår motion är nödvändigheten av att ibland i diskussionen försöka se till helheten och inte fastna i del- och detaljfrågor, så att *de* blir huvudsaken.

Nu är det ju inte någon slump att debatten i miljöfrågan i allmänhet och i energifrågan i synnerhet har kommit att inriktas just på delar av problemet. Det har varit en medveten strävan hos dem som velat ha kärnkraft att inte ta upp diskussionen i ett bredare perspektiv. Om man gör på det sättet, om man leder in resonemangen på detaljer och olika avsnitt, då är det också mycket lättare att få *det hela* att framstå som ganska ofarligt och lätthanterligt. Då blir det en fråga om tekniska lösningar i stället för politiska och samhällsliga lösningar. Då kan man prata om energiproblemet som ett jämförelseproblem mellan kärnkraft och olja eller andra för tillfället lämpliga jämförelseobjekt. Då blir det mera hanterligt och verkar på en gång mindre farligt, för vi har ju ett högt tekniskt kunnande, våra forskare och ingenjörer är skickliga och kan uträtta de mest fantastiska ting. Det är sant. Och ändå bevisas det gång efter gång att underlaget för viktiga beslut, med stora ekonomiska och samhällsliga konsekvenser, inte har varit tillräckligt.

Det har, som jag sade, varit en medveten strävan hos dem som varit

intresserade av kärnkraftsutbyggnad att föra diskussionen på detta sätt. Så har det också varit på andra områden när det gäller miljöfrågor, även i lagstiftningssammanhang, som Jörn Svensson berört här tidigare. Genom denna medvetna strävan har man också lyckats med att för den allmänna opinionen, åtminstone för stora delar av den, framställa problemen på det här sättet. Folk invaggas, som vi skriver i vår motion, i tron att problemen är relativt lätta att lösa. De luras att tro att om bara viljan finns så kommer skickliga tekniker att kunna klara kärnkraftens problem, liksom förorenings- och giftproblemen kommer att kunna lösas genom strängare lagstiftning. Men det finns inga sådana lätta lösningar på det här området.

Jörn Svensson har här tidigare talat om de ekologiska sammanhang som är så viktiga att beakta när vi diskuterar dessa frågor, och jag skall inte uppehålla mig vid den problematiken utan i stället göra några jämförelser på det samhällseliga området när det gäller energipolitiken.

Precis som det finns samband i naturen som vi inte ostraffat kan ändra på, så finns det ju motsvarigheter i våra samhällen. Om vi väljer en viss typ av utveckling, ett visst samhälle, så byggs det efter hand upp mönster som vi sedan inte utan vidare kan ändra på eller förkasta när de en gång väl har kommit till. De kan ändras bara med mycket stor vånda. Det samhällssystem som vi lever i, ett marknadssamhälle som styrs i huvudsak av enskilda vinstintressen, bygger på ett ständigt ökande slöseri med naturens tillgångar och jämsides därmed ett slöseri med mänskliga tillgångar i form av utslagning och utstötning av de enskilda människorna.

För att detta skall kunna fungera har systemet krävt, och kräver allt fortfarande, en ständigt ökande förbrukning av energi. Det krävs slöseri också med tillgången på energi för att det övriga slöseriet skall vara möjligt. Det slöseriet har pågått mycket lång tid och med ökande tempo. Vi har varit bortskämda med att ha tillgång till en riklig och hittills lättillgänglig och billig energiresurs: oljan. Vi har vetat att den skulle ta slut, att den inte nybildas, att lagren inte varit eller är outtömliga. Vetenskapsmän och forskare har påvisat fakta och utfärdat varningar i tiotals år, men utan resultat. Det är återigen ett exempel på att teknisk kunskap och medvetenhet om fakta väger lätt när ekonomiska vinstintressen får styra utvecklingen. Nu börjar vi nalkas den kritiska punkten när det gäller oljan. Bristen börjar ge ekonomiska verkningar. Vad får det för verkan på det system som vi lever under? Vilka slutsatser drar man?

Drar man slutsatsen att det är något fel på systemet, att det är lämpligt att ändra färdriktning, att stanna till och försöka få en överblick och söka efter andra utvecklingslinjer, andra mönster? Nej, det gör man inte. Tvärtom satsar man alla resurser för att finna nya lösningar till ett fortsatt slöseri med energi som skall hålla det övriga slöseriet i gång. Det är därför vi har fått ett kärnkraftsproblem. Kärnkraften skulle lösa marknadssamhällets problem och säkerställa fortsatta vinster på satsade pengar i allt slags produktion, både nyttig och onyttig. Vi behöver självklart energi och teknik för att utveckla samhället, men en okontrollerad energiproduktion och konsumtion är inte till nytta för samhället som helhet, bara för vissa, de som tjänar de stora

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

pengarna på ett sådant slöseri.

Det är tragiskt att stora delar av arbetarklassens ledning i industriländerna har godtagit och ställt upp på lösningar av den här frågan som inte gynnar någon annan än de stora kapitalägarna och bolagen. Här i Sverige gäller det den socialdemokratiska ledningen. Vi har fått höra av deras ledande företrädare att om vi inte bygger ut kärnkraften hamnar vi i det gamla torparlivet, med stearinljus, slit, släp och elände. Vi kommer inte att få några jobb i Sverige, sägs det. Sysselsättningen är i fara.

Det kan då vara på sin plats att erinra om att vi i Sverige har fördubblat vår energiförbrukning sedan 1960 från ca 220 till ca 440 TWh. Men är det någon, socialdemokrat eller annan, som vill stå upp och påstå att vi har mindre arbetslöshet i dag än vi hade 1960? Motsatsen är fallet. Ett annat exempel: USA förbrukar ungefär dubbelt så mycket energi per innevånare som Sverige. Vem vill på den grundvalen påstå att USA:s arbetslöshet är lägre än vår?

Nej, herr talman, det är inte mängden förbrukad energi som avgör hur samhället skall se ut när vi nått upp till en hög grad av teknik och industrialisering. Då är det i stället de politiska besluten om hur resurserna – av både energi och annat – skall användas som blir avgörande. Men det handlar inte så mycket om att finna alternativa energikällor som om vilket samhälle vi vill ha och vem som skall bestämma.

Det är det som är huvudfrågan, en miljöfråga av allra största vikt. Det problemet löser man inte genom att prata om olika slag av reaktorer, vilka som skall laddas, hur många vi skall ha osv. Inte heller gör man det genom att bara koncentrera sig på avfallsproblem eller säkerhetsrisker. Man kan självfallet inte heller lösa det genom folkomröstningar. Vi har krävt en sådan. Det har vi gjort därför att vi anser det vara viktigt att få en vidgad och utökad debatt i de här frågorna, så att kunskaperna kan spridas på ett mera rättvist sätt än vad som är fallet nu, då förespråkarna för en snabb utbyggnad av kärnkraften har en oerhörd övervikt i opinionsbildningen. Det viktiga – och det som är huvudfrågan – är alltså inte dessa delproblem, utan det är hur samhället organiseras och styrs och hur det ser ut. Det är inte så att samhället *blir* dåligt på grund av kärnkraftsavfall, giftutsläpp och andra farliga biverkningar av den industriella processen, utan alla dessa biverkningar uppkommer därför att samhället redan *är* dåligt: oorganiserat, styrt av dem som har pengarna och inriktat på att gynna enskilda vinstintressen.

Det är därför som det är viktigt att sätta in energifrågan, liksom miljöfrågan, i det stora sammanhanget och inte låta dem som har intresse av det bryta ut vissa detaljer och behandla dessa som enskilda tekniska frågor. Det är för att försöka påvisa dessa sammanhang som den här vpk-motionen, 1977/78:793, har kommit till, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! I skuggan av viktiga och besvärliga överläggningar – till följd av regeringsbekymren i vårt land – om vad som nu skall hända passar vänsterpartiet kommunisterna på att försöka dra i gång en debatt här. Det gäller delvis – och i ganska viktiga avseenden – de frågor för vilka centern försökte ta ansvar och uträtta någonting i ansvarig ställning.

Själv tycker jag emellertid att det skulle vara pretentiöst att på detta lilla debattunderlag från jordbruksutskottet kasta oss in i den debatten nu. Jag nöjer mig därför med att säga att jag är förvånad över att Jörn Svensson i alla sådana lägen passar på att kasta omkring sig förolämpningar åt alla håll. Den sortens debatt vill jag inte gå in i. Jag vill i stället föra till torgs uppfattningen, att har man en allvarlig ambition att nå resultat, genom tillvägagångssätt som också jag i stort sett håller med om är riktiga, når man inte långt genom att i alla lägen göra en krumelur i riksdagens kammare. Jörn Svensson och Oswald Söderqvist säger att de avser att komma tillbaka, och de använder dessa tillfällen till att förolämpa människor – låt vara med annan politisk uppfattning – som är beredda att arbeta i samma riktning som de, åtminstone i långa stycken.

Jordbruksutskottet har tillstyrkt nästan hela den långa raden av intressanta motionsuppslag så långt att jag tycker det är riktigt att tala om bifall. Om Jörn Svensson respekterar den demokrati som vi arbetar i måste han erkänna att vpk-motionen redan är förekommen av en utredning, tillsatt av en departementschef som är centerpartist men som Jörn Svensson för säkerhets skull passar på att förolämpa i alla fall. Naturresurs- och miljöutredningen har börjat sitt arbete, och vi hoppas att det alltjämt i framtiden skall bli det arbetssätt och den praxis som skall tjäna en demokrati. Därför tycker vi att det är ganska normalt att vi skickar över de här intressanta uppslagen som vpk för till torgs till den parlamentariskt sammansatta kommitté som har att ta ställning till detta.

Jag tycker att det i det läget egentligen inte finns en plattform för att riva i gång med den aggressivitet som Jörn Svensson försöker göra. Jag kan gärna medge att han ibland lyckas dra med även mig, men jag vill försöka att i dag klara mig från att förfalla till den sortens pajkastning.

Vi har, enkelt och försiktigt uttryckt, med intresse accepterat många av de resonemang och tänkesätt som finns i alla dessa motioner från olika partier. Vi tycker det var rimligt att vi vidarebefordrade dem till utredningen. Förslagen är redan åtgärdade, under utredning eller färdigutredda och föremål för förhandlingar eller propositionsarbete. Därför står man inte på en särskilt stark plattform om man begär att riksdagen i dag skall göra exakta ställningstaganden i detaljfrågorna.

Jag vill när det gäller den socialdemokratiska reservationen säga att jag förstår socialdemokraterna. Eftersom motionen 1274 var en partimotion kunde man inte säga att den fick lämnas utan åtgärd, utan det borde vara ett tillkännagivande. Vad är det då som skall tillkännages? Jag tror att Svante Lundkvist säkert är beredd att acceptera min bedömning att det i sakfrågan inte har varit någon kontrovers i utskottet – och det är det inte heller i

Nr 9

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

formuleringen i utskottsbetänkandet.

Eftersom den aktuella sakfrågan om vem som skall betala för vissa detaljer i koncessionsförfarandet är inne i ett så sent beslutsskede – den är föremål för remissförfarande – har utskottet sagt att det "anser sig – – – kunna förutsätta" att detta problem kommer att lösas. Reservationen säger att utskottet borde utgå från att det blir löst. Skillnaden mellan majoritetens skrivning och reservanternas skrivning är alltså att majoriteten säger "anser sig – – – kunna förutsätta" och reservanterna säger "utgår från". Jag ber om ursäkt, men personligen har jag inte den utomordentliga språkliga underbyggnaden att jag riktigt kan uppleva den enorma skillnad mellan de två uttryckssätten som skulle ge anledning till en reservation och en omröstning i riksdagen. Men det är inte min sak att bedöma det.

Jag vidhåller det som majoriteten har sagt, att vi anser oss kunna förutsätta att det problem som behandlas i motionen kommer att lösas. Reservanterna utgår från att det kommer att lösas. Den skillnaden är obetydlig, och mot den bakgrunden tycker jag inte att vi i jordbruksutskottet kan vara så pretentiösa att vi i det här sammanhanget finner tillräcklig anledning till att nu dra i gång en debatt om hela det miljöpolitiska fältet, vilket i och för sig ur andra synvinklar naturligtvis kan vara nog så intressant.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det var många slingerbultar – imponerande många på bara sex minuter.

Först tycker Einar Larsson att i miljöfrågorna är en öppen debatt ett tecken på förfall och en brist på debatt ett tecken på demokrati. Vi tillåter oss i mitt parti att ha en något annan mening om det.

Sedan försöker Einar Larsson sprida dimridåer genom att beskylla vpk för att, som han säger, ha passat på att ställa till den här debatten när det finns så många andra besvärliga frågor, exempelvis regeringsfrågan. Jag skall be att få påpeka att vi inte har ställt till debatten i det här läget. Att man nu har bekymmer om vem som i framtiden skall utgöra Sveriges nye C. G. Ekman är helt och hållet herr Einar Larssons och hans partis förtjänst. Den situationen har inte vi ställt till med. Ni har förmodligen sedan september 1976 vetat om att en sådan här regeringskris skulle komma. Det var inte vårt fel att den kom den här veckan. Det var ert fel, så skyll inte på oss i det stycket!

Vidare menar Einar Larsson att det här och nu inte är rätt plats och tid att diskutera kontroversiella och allvarliga frågor som hör till de miljöpolitiska sammanhangen, eftersom det pågår en utredning som har fått allt material. Vad bråkar då vpk för? säger han. Jo, vi bråkar därför att vi vet att inom denna utredning liksom inom det politiska etablissemanget över huvud taget i Sverige finns det dolda spänningar, och de spänningarna är Einar Larsson väldigt noga med att i sitt anförande här på sex minuter försöka glida över och inte ta upp. Men det är just vetskapen om dessa spänningar och motsättningar som gör att vi vill tvinga fram en debatt. Vi vill tvinga fram ställningstagande och riktlinjer från riksdagens sida som står i samklang med 1973 års

miljöpolitiska beslut och i bättre samklang med en ekologisk grundsyn på miljön än vad den nuvarande officiella miljöpolitikens praxis gör.

Då är det naturligt att vi kritiserar dem som vi uppfattar som dubbelbottnade och till dem hör, vill jag säga, Einar Larsson och hans partiledning, som tala vackert om att vi vill kämpa för miljön men som sedan när det verkligen gäller inte ställer upp. Jag nämnde här ett exempel på detta, nämligen att ett viktigt framsteg i 1973 års miljöskyddslag var kravet på giftspridarna, dvs. kravet på omvänd bevisföring. Just på den punkten ville Einar Larsson och hans partivänner inte ställa upp. Där ställde de upp på bolagens sida, och arbetarmajoriteten i riksdagen fick driva igenom det kravet. Den gången var de tre borgerliga partierna med Einar Larssons parti i spetsen eniga – för ovanlighetens skull kan man tycka.

När man ser sådant tror man inte på allmänna deklARATIONER av typen: Vi är så miljövänliga, vi vill ställa upp. Nej, då vill man ha fram motsättningarna som finns under ytan och som Einar Larsson försöker dölja, och det är det som denna debatt syftar till.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Einar Larsson säger att han egentligen tycker som vi. Han menar att utskottsmajoriteten har gett uttryck för en ståndpunkt som leder till samma resultat som reservationens och att det därför inte skulle finnas behov av någon reservation. Ungefär så tolkar jag hans uttalande.

I utskottets skrivning står det, som Einar Larsson nämnde, att utskottet förutsätter att i motionen nämnda spörsmål närmare kommer att prövas och därför inte behöver bli föremål för något särskilt initiativ.

Vad vi har velat säga i vår reservation är att vi anser det principiellt riktigt att samhällets kostnader för den tillståndsgivning och kontrollverksamhet som miljöskyddslagen föreskriver skall bestridas av den som söker tillstånd för resp. utövar miljöfarlig verksamhet. Vi vill att riksdagen nu skall uttala sig för den principiella inställningen och därigenom ge regeringen vägledning när den går att se över miljöskyddslagen i dessa avseenden, så att vi får till stånd en ordning som vi betraktar som rimlig.

Jag vill fråga Einar Larsson om han betraktar den ståndpunkten som riktig, om han alltså tycker som vi. Är det bara så att han inte avser att rösta som vi?

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jag tycker – och jag vet att Svante Lundkvist och de flesta andra ansvariga i politiken också tycker så – att när ett betänkande remissbehandlas och det snart skall skrivas en proposition i ärendet är det inte riktigt korrekt av riksdagen att låsa sig i detaljfrågor. Utskottet har ansett sig kunna förutsätta att frågan om vem som skall bära kostnaderna för tillståndsgivning och kontrollverksamhet kommer att prövas i det sammanhanget. I reservationen sägs det att man "utgår från att i motionen berörda spörsmål kommer att prövas". Skillnaden är inte särskilt stor.

Eftersom Svante Lundkvist frågar mig och jag är pretentiös nog att tro att

möjligen också någon annan kan vara nyfiken på vad jag tycker, vill jag alltså ha sagt detta: Utredningsbetänkandet är nu föremål för remissbehandling och skall sedan propositionsbehandlas. När ärendet sedan ligger på riksdagens bord skall det tas upp till granskning av riksdagen, och det är i det läget beslutet om detaljerna skall fattas. Detta vet Svante Lundkvist mycket väl, så det är egentligen en helt onödig upplysning. Det är den praxis vi arbetar efter. Jag tycker den är bra, och den har utskottet också i detta fall försökt följa. Att med utgångspunkt i detta försöka göra gällande att det skulle föreligga stora meningsskiljaktigheter i sak tycker jag är felaktigt.

Jörn Svensson sade att arbetarrörelsen fick driva igenom principen om den omvända bevisbördan. Han skall få ett svar på det, men jag vill inte, som han gör, utgå ifrån att det skulle vara så enormt exakt och riktigt. Mitt svar är väldigt ärligt; det handlar dessutom om de realistiska möjligheterna att hantera de här frågorna i praktiken.

När den omvända bevisbördan diskuterades ställdes frågan: Hur skall det fungera, hur skall det se ut i praktiken? Min inställning är att det är en helt riktig princip. Men det var ingen som i det läget exakt kunde tala om hur den skulle fungera i praktiken. Vi sade: Det är klart att vi kan kasta ut det här som en stolt devis. Men vi har ännu inte underlag för att skissera hur den skall genomföras i verkligheten.

Jörn Svensson är stolt över att man drev igenom den omvända bevisbördan. Jag är så uppriktig att jag säger: Kanske var det riktigt att göra det. Men det är intressant att lägga märke till att Jörn Svensson samtidigt med en omfattande bevisföring visat att den inte fungerar ett skvatt! Naturvårdsverket har inte haft möjlighet att leva upp till den devisen så som man skulle önska om den skall stå där.

Vi var i centern litet misstänksamma. Vi sade: Det här låter nog bra, men hur skall nu detta hanteras? Har vi inte en klarare beskrivning av de resurser som behövs för att genomföra detta, så låt oss lugna oss och göra en mjukare skrivning i utskottet. Det är den enda skillnaden.

Jag vet att såväl en del socialdemokrater som vpk-are njuter av detta och beskyller centern för tvetalan och opålitlighet. När man inte kommer åt oss i sak och när man tycker om våra åsikter, då måste man försöka köra med förolämpningar. Men jag säger än en gång: Jag bortser från detta.

Vi trodde inte på den här formuleringen i realistisk funktion, och därför hade vi en försiktig formulering den gång då beslutet togs. Jag medger att det kan diskuteras om det var rätt eller fel. Tyvärr fick vi rätt, eftersom det visar sig att systemet inte fungerar. Jörn Svensson har själv många gånger talat om här i kammaren hur illa det fungerar i naturvårdsverket.

Detta är svaret på den fråga som Jörn Svensson trodde att jag ville glida undan. Jag glider inte undan någonting, men det finns en hel del saker som för de flesta av kammarens ledamöter är så självklara att vi inte lika pretentiöst som Jörn Svensson vill besvara kammaren med dem i alla lägen. Det är min inställning; Jörn Svensson må gärna fortsätta att besvara kammaren som han önskar.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det här är ingen detaljfråga, Einar Larsson i Borrbý; det är en principfråga. Läget är det att en utredning har lagt fram ett förslag om att man borde utarbeta ett avgiftssystem. Vad vi har sagt är att riksdagen bör uttala sig för en princip i det sammanhanget, nämligen att de som förorsakar kostnaderna, de som skall vara föremål för kontrollen, de som skall ha tillstånden, också skall svara för kostnaderna och icke skattebetalarna. Det är alltså en viktig princip som vi vill att riksdagen skall uttala sig för.

Det är ändå underligt att hänvisa riksdagen till att ett förslag i den här frågan kan komma i en proposition, när läget är det att vi inte vet när vi har en regering som kommer att kunna lägga fram en proposition, hur den regeringen ser ut och hur den kommer att se på frågan. Det är väl rätt naturligt att riksdagen då ger sin mening till känna.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Detta är en avslöjande debatt inte minst när det gäller synen på demokratins och parlamentarismens funktion. Einar Larsson tycker tydligen att man skall bedöma en debatts värde och berättigande huvudsakligen – det är hans egna ord – efter huruvida den besvärar kammaren eller inte. Jag har den uppfattningen att viktiga frågor skall debatteras här för att svenska folket skall få se var dess valda ombud står resp. inte står. Det är en något vidare syftning än huruvida man besvärar kammaren eller inte.

Det är märkligt att man inte kan få ett rakt besked från Einar Larsson. Jag tillhör dem som aldrig har lyckats få det. Han blir alltmer dialektisk och slingrande för varje ny replik han väljer att gå upp i.

Vad var det som hände 1973? Jo, det var att man fick en miljöskyddslag där man flyttade över bevisbördan och ålade giftspridarna, de privata bolagen, en omvänd bevisföring. De skulle alltså inför en konkret misstanke motbevisa denna för att ett visst giftigt ämne skulle kunna användas. Om de inte kunde göra det, inträffade det mycket enkla förhållandet att ämnet inte skulle få användas. De skulle alltså åvägabringa tillräckligt många vetenskapliga fakta för att en tidigare vetenskapligt grundad misstanke skulle kunna anses undanröjd. Det var den skyldighet de fick.

Tre partier reserverade sig mot denna formulering: m, fp, c. Einar Larsson var, vill jag minnas, en av reservanterna i utskottet den gången. De ville att giftspridarna inte skulle ha denna skyldighet. Det skulle alltså kunna finnas en grundad misstanke, men trots det skulle man få lov att använda ämnet och inte behöva komma med någon egentlig motbevisning mot den konkreta misstanken.

Nu försöker Einar Larsson skylla ifrån sig med att säga att detta ändå inte skulle ha fungerat i praktiken. Att det inte fungerar beror inte på bristande förmåga eller bristande kunskaper utan på bristande vilja att tillämpa lagens bestämmelser och lagstiftarens avsikter. Det är de ekonomiska intressena och deras direkta och indirekta företrädare som saboterar. Principen är fullt möjlig att tillämpa.

Jag vill understryka att de många ärliga centerpartister som arbetar i

Nr 9

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

miljörörelsen och som man möter ute på fältet, inte minst i kampen mot giftbesprutningarna i skogen, är helt på det klara med detta. De för ingen tvetalan i det här fallet. Däremot är det en del centerpolitiker här i riksdagen som uppenbarligen har en attityd ute bland folk och en annan attityd när det gäller att rösta om lagar. Det är den typen av spänningar som vi vill belysa, avslöja och bekämpa genom att, såsom vi har gjort i dag, ta upp dessa frågor.

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! I ett tidigare anförande sade jag, Jörn Svensson, att jag faktiskt tror att det var bra att det skrevs in i lagen men att det är tråkigt att se att det inte fungerar. Det är knappast de som reserverade sig som kan beskyllas för att det inte fungerar. Det är den sortens förolämpningar, beskyllningar och feltolkningar som jag tycker det är onödigt att besvära kammaren med.

KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag vill bara påpeka att det var vårt parti som först och ganska ensamt talade om att avgifter över huvud taget skulle användas som ett medel bland många andra i miljöskyddet. Därför är vi glada över att en enhällig utredning anser att detta medel skall användas. Jag är säker på att både en blivande regering och den nuvarande riksdagen kommer att tycka detsamma.

En historisk not som jag alltid får komma med i detta sammanhang är den att när jordbruksutskottet röstade om den omvända bevisbördan, så röstade folkpartiet med majoriteten. Vi röstade alltså för den omvända bevisbördan.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag har begärt ordet ännu en gång för att ta upp frågan om att den omvända bevisföringen inte skulle kunna fungera och att miljöskyddslagen i den strängare utformning som den fick inte skulle vara praktiskt genomförbar. Det är den ridå bakom vilken centerns företrädare i den här debatten nu försöker förskansa sig för att försvara att han inte vill att bolagen skall ha denna strängare regel mot sig i sitt agerande.

Om det är så att lagen inte fungerar kan man inte argumentera som Einar Larsson och säga att den inte skulle kunna fungera. Om exempelvis regeringsrätten beslutar att man inte får spruta med fenoxisyror 200 m från vattentäkt och bolagen ändå gör det, så kan väl ändå inte Einar Larsson säga att det inte skulle kunna vara möjligt att tvinga bolagen att låta bli att göra det. Det är ju inte på lagen eller lagstiftaren som det beror att bolagen bryter mot denna bestämmelse, utan det beror på att polismyndigheter, länsåklagare, naturvårdsverk och produktkontrollnämnd tolererar att det får ske. Om dessa instanser sade ifrån att det inte får hända, om de vidtog åtgärder och straffade de skyldiga, då skulle den strängare principen kunna fungera. Är det inte så? Om det uppstår diskussion huruvida ett visst ämne får användas eller inte och

om en undersökning pekar på att ämnet är riskfyllt att använda, då finns det två sätt att angripa situationen.

Antingen minskar man kravet på motbevisning och förklarar att man tillåter ämnet, eftersom misstanken bara är en enstaka misstanke, som inte belysts tillräckligt. Så kan man agera. Men man kan också agera i lagens anda och säga att man tills vidare förbjuder ämnet, eftersom misstanken inte har motbevisats.

Det innebär inga svårigheter. Det är inte en fråga om huruvida man kan göra det eller om det är möjligt att göra det. Man både kan och har möjlighet att göra det. Det är en fråga om huruvida man vill. Det är en fråga om vilken politisk intresseinriktning man har och vilken politisk ståndpunkt man tar. Det avgörande är om man skall ha slappa förhållanden, så att bolagen får relativt stor frihet att sprida gifter, eller om man skall ha strängare förhållanden, så att deras möjligheter att sprida gifter och föroreningar blir restriktiva. Det är helt och hållet en fråga om huruvida man vill. Det fungerar om man vill, men det fungerar inte om man inte vill.

Jag har inte velat kasta några förolämpningar vare sig mot centerpartiet och centerfolket i allmänhet eller mot Einar Larsson. Jag har bara konstaterat det faktum att han den gången ville ha en lägre grad av beviskyldighet beträffande de privata bolagen än vad majoriteten ville ha.

Till sist vill jag efter Kerstin Aners anförande framföra min oförbehållsamma ursäkt till folkpartiet. Om min redogörelse för förloppet vid omröstningen 1973 var felaktig när det gällde folkpartiet, tar jag naturligtvis tillbaka den. Men moderaterna och centern stod för den reservation som krävde lägre beviskyldighet beträffande de giftspridande privata bolagen.

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Så där ja, nu börjar det likna någonting. Nu kommer vi in i en debatt som jag tycker om.

Jörn Svensson har medgivit att det faktum att de fina bevisen inte fungerar inte beror på hur folk röstade för några år sedan. Då tycker jag att det som nu är konstruktivt är att för framtiden försöka se till att de fungerar. Jag avvaktar med stort intresse hur man på ett konstruktivt sätt försöker skissera och skapa system, kontrollorgan och funktioner, som gör att vi slipper den kritik som Jörn Svensson framför. Jag ser uppriktigt fram emot att så skall bli möjligt.

Jag noterar naturligtvis med glädje att Jörn Svensson tar tillbaka alla de förolämpningar som jag själv tycker är ett allvarligt hinder på vägen att nå vettiga resultat i miljöfrågorna.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Einar Larsson undviker hela tiden vad det egentligen handlar om, nämligen om man vill ha strängare formuleringar och en mer restriktiv praxis när det gäller giftspridning och påverkan på miljön från det ekonomiska livet. Det är en politisk intressefråga. Inte i något av sina många inlägg har Einar Larsson kommit in på att det faktiskt finns människor som har

ekonomisk fördel av giftspridningen, ett synsätt och en praxis som är fientlig mot ekologin och miljön.

Einar Larssons ställningstagande 1973 är just ett uttryck för denna konflikt. Utåt visar man en vilja att arbeta för en bättre miljö, men när man sedan tvingas ta ställning till om man skall ha strängare bestämmelser och en strängare tillämpning gentemot de ekonomiska intressena, viker man sig. Denna dubbeltydighet kommer vi inte ifrån, om vi inte får dra ut den i ljuset och diskutera den.

Einar Larsson försöker hela tiden fråga om detta kan fungera praktiskt. Strängare bestämmelser kan alltid fungera praktiskt, om tillsynsmyndigheterna ser till att bestämmelserna tillämpas och inte viker sig för bolagens intressen och om lagstiftarna känner sitt ansvar och ser till att deras beslut följs upp. Om de emellertid är dubbelbottnade i detta avseende och inte är klara och raka i sina syften utan vill spela en roll inför folket och i verkligheten spelar en annan roll gentemot de ekonomiska intressena, är det klart att följden blir det vi ser i dag i miljöskyddslagstiftningens praxis, nämligen ett sabotage mot riksdagens och lagstiftarnas avsikter.

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jag hoppas att kammarens ledamöter har överseende med mig, om jag inte kommer att hålla fler anföranden i den här debatten än just detta.

Låt mig då säga, alltså för sista gången: Jag och mitt parti ställer upp på strängare bestämmelser. Hade Jörn Svensson haft en längre politisk erfarenhet, hade han kommit ihåg hur vi i början av 1960-talet fick lida för detta, hur efter hand människorna sade till oss: Ni måste komma ner på jorden. Ni måste hjälpa till att konstruera lösningar som fungerar i praktiken och som ni kan nå fram till i samförstånd och förhandlingar med andra politiska formationer.

Detta är kanske till en del orsaken till att Jörn Svensson så felaktigt och enögt arbetar på att försöka skada trovärdigheten hos mig och mitt parti. Men jag är helt säker på att han skall misslyckas med det, för han har ingen grund för sina påståenden, och det märker människorna, oavsett hur värtaligt han, som jag sade, försöker förolämpa oss.

Nu har alltså vpk här, sedan man har sett att dess stolta devis inte fungerade – vilket jag beklagar, eftersom den kanske var riktig – försökt göra förslag till konstruktioner som skulle vara vettiga för framtiden. Då har jag tillsammans med ett enhälligt jordbruksutskott sagt: Det här är intressant, och det skall prövas. Och eftersom det pågår en utredning om riktlinjerna för en framtida naturresurs- och miljöpolitik är det fullkomligt naturligt att motionen prövas i de sammanhangen.

Jag vet egentligen inte vad man normalt mer kan begära. Utskottet föreslår ju att de i motionen framförda synpunkterna skall vägas i vanlig ordning.

Jörn Svensson fortsätter helt säkert försöken att nedvärdera sina medmänniskor – somliga tror ju att de höjer sig själva genom att nedvärdera andra, vilket är ett misstag i och för sig. Låt mig då än en gång säga att jag ställer upp

och mitt parti ställer upp på hårdare krav och hårdare bestämmelser. Människan och hennes miljö är det viktigaste.

Jag skall inte tjata om det här, men hade Jörn Svensson varit med tidigare så hade han fått höra hur vi också vid ett flertal tillfällen höll på med debatter, som inte riktigt hörde till dagordningen, om hur viktigt det är att inte bara ha någonting att leva av utan också någonting att leva för.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag vill bara göra ett kort konstaterande med anledning av fru Anérs inlägg. Fru Anér säger att man från folkpartiets sida gläder sig över att vi nu har fått förslag från en utredning om ett avgiftssystem.

Jag konstaterar samtidigt att fru Anér i utskottet icke har önskat medverka till att försöka få riksdagen att uttala sig för principen att de kostnader som vi förorsakas i de här sammanhangen skall bäras av dem som förorsakar kostnaderna och icke av skattebetalarna. Det är en viktig princip som jag menar att det vore värdefullt om riksdagen i dag ville uttala sig för.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Svante Lundkvist m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Svante Lundkvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Svante Lundkvist m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Svante Lundkvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 165
Nej – 144
Avstår – 1

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 793 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med

Nr 9

Onsdagen den
11 oktober 1978

Miljöskyddslagen
m. m.

Nr 9

Onsdagen den
11 oktober 1978

*Meddelande om
tidpunkt för fram-
läggande av förslag
om ny statsminister*

övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 793 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 9

§ 4 Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:2 med anledning av motion om ersättning till fiskare på grund av dumpad ammunition, m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 5 Meddelande om tidpunkt för framläggande av förslag om ny statsminister

TALMANNEN:

Min avsikt är att om möjligt framlägga förslag om ny statsminister i sådan tid att riksdagen kan pröva förslaget på fredag, den 13 oktober. Då samrådet med partigruppernas företrädare och överläggningarna med vice talmännen ännu inte slutförts blir det nödvändigt att anordna ett extra plenum i morgon och eventuellt även på fredag.

På torsdag hålls, förutom redan utannonserat arbetsplenum kl. 12.00, ett extra sammanträde kl. 16.00. Min förhoppning är att förslaget om ny statsminister kan avges vid sammanträdet kl. 12.00 och bordläggas andra gången kl. 16.00. Omröstningen om förslaget sker därefter på fredagen vid ett sammanträde som, med ändring av den preliminära tidsplanen, tar sin början kl. 11.00.

Om det inte blir möjligt att slutföra överläggningarna så tidigt att förslaget om ny statsminister kan avges vid sammanträdet kl. 12.00 på torsdagen sker den första bordläggningen vid det extra sammanträdet kl. 16.00 samma dag. Det blir då nödvändigt att anordna ett extra sammanträde även på fredagen. Förslaget bordläggs andra gången kl. 09.00 på fredagen, och omröstningen äger rum vid ett extra sammanträde kl. 11.00.

§ 6 Talmannen meddelade att utrikesutskottets betänkande nr 1 skulle sättas
sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde kl. 12.00.

§ 7 Kammaren åtskildes kl. 11.12.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 9

Onsdagen den
11 oktober 1978
